

Posleratni poredak na Balkanu

- Pojedinačni ugovori sa zemljama
- Nestanak četiri carstva
- Rat nominalno gotov 1918, uz sporadične borbe sljedećih 5 godina, dominantno:
  - ❖ Jugoslavija sa Austrijom oko Kranjske
  - ❖ Jugoslavija sa Italijom oko Rijeke
  - ❖ Rumunska okupacija Besarabije i odbacivanje Rusa i Ukrajinaca
  - ❖ Grčko-turki rat u Maloj Aziji

Zaključeni mirovni sporazumi:

Versajski sa Njemačkom (28. juna 1919)

Sen-žermenski sa Austrijom (10. septembra 1919)

Trijanonski sa Mađarskom (4. juna 1920)

Nejiski sa Bugarskom (27. novembar 1919)

Sevr sa Turskom (10. avgusta 1920)

Nestanak starog poredka

- Slom carističkog režima u Rusiji omogućio Rumuniji da pripoji Besarabiju
- Turska priznaje da je izgubila najveći dio evropske Turske
- Nestanak Habzburškog carstva koji dovodi do:

Velike Rumunije

Kraljevine SHS, od 1929. Jugoslavija

- Komadanje AUstrougarske greška?
- Čerčil: Najveća tragedija, koja nikome nije donijela koristi
- Carstvo se raspalo mnogo prije crtanja novih granica; klica samouništenja postojala u raznim oblicima
- Virus boljševizma
- Smrt Franje Josifa kao polazna tačka za praćenje dešavanja
- Pokušaj Karla Habsburškog da spasi situaciju; riješenost Južnih Slovena, Čeha i drugih za nezavisnost, ostavka Ištvana Tise
- Rumuni u Transilvaniji
- Hrvatski sabor i rezolucija o prisajedinjenju Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i **Rijeke**
- Zakašnjeli predlozi o demokratizaciji Carstva

Sen-žermenski sporazum

- Sukobi pobjednika oko raspodjele habsburških teritorija
- Sukob Italije sa jedne, i Srbije i habsburških Južnih Slovena sa druge strane
- Sukob baziran na Londonskom sporazumu (JUžni Tirol, Istra, Dalmacija, jadranska ostrva, sfere u Albaniji, Maloj Aziji, Africi)
- Početak rada Jugoslovenskog odbora na čelu sa dr Antom Trumbićem
- Stav Nikole Pašića prema Odboru i razlozi sa saradnju: pad carizma, SAD (ulazak u rat i principi posleratnog svijeta)
- Opredjeljenje za Jugoslaviju u Krfskoj deklaraciji (Odbor i Pašić): trojedna kraljevina, dinastija Karađorđević, sloboda vjera i dva pisma (značaj Deklaracije prije svega u čvrstom postavljanju prema svijetu, Italiji)

- Traženje riječke luke od strane Italijana i ekonomska oslabiljenost ukoliko bi Jugoslavija ostala bez nje
- Podrška Jugoslovenima od strane Vilsona
- Pod pritiskom Britanaca i Francuza prepušta Trst Italiji, ali ostaje dosljedan povodom Rijeke
- Apel Vudro Vilsona italijanskom narodu, mimo Orlanda
- Nakon pada Vilsona, potpisan Rapalski sporazum
- Odredbe sporazuma: Italija dobija više ostrva i veći dio Istre od onog što je Vilson bio spreman da prepusti, odrekla se svojih zahtijeva u Dalmaciji a Rijeka proglašena slobodnim gradom (poslednja nikad sprovedena u djelo, D'Anuncio=
- 1924 promijenjen status quo okupacije Rijeke i biva dodijeljena Italiji, a Sušak Jugoslaviji

- Ostale odbrdne:
- Galicija i jedan dio Šlezije pripali Poljskoj
- Češka i Moravska Čehoslovačkoj
- Bukovina pripojena Rumuniji
- Tirol, dio Istre i okolna područja Italiji

Dissolution of Austria-Hungary

1 : 8 500 000
 0 100 200 300 km

- Capital
- Austria-Hungary borders 1914
- Borders after the Paris Peace Conference, (1919/20)
- Other borders 1914
- The Kingdom of Hungary 1914
- The Austrian Empire 1914
- Bosnia and Herzegovina 1914
- HUNGARY** Countries after World War I
- 16.11.1918** Date of independence from Austria-Hungary

Trijanonski sporazum

- Dolazak liberala i Mihalja Karoljija na dužnost premijera Ugarske
- Pokušaj modernizacije zemlje na načelima demokratskog federalizma
- Nacionalisti koji se protive modernizaciji podržani od Jugoslavije i Rumunije
- Južna Ugarska pod vojnom kontrolom Srbije, Transilvanija pod Rumunijom
- Ostavka Karoljija i dolazak lijevih snaga na čelu sa Belom Kunom
- Društvena revolucija uz primjese mađarskog nacionalističkog protesta
- Proglašena sovjetska republika i poraz pred snagama Rumunije koje 1919. Ulaze u Budimpeštu
- Ostavka komunista i dolazak konzervativnog admirala Hortija

- Pokoravanje Mađara i sklapanje Trijanonskog sporazuma kojim je određeno da:

Slovačka i Rutenija na sjeveru idu novoj čehoslovačkoj državi

Jugoslavija dobija Hrvatsku i Slavoniju

Jugoslavija dobija trougao ugarske ravnice: Baranje-Bačka-Banat (Vojvodina)

Granice Vojvodine povučene da obuhvate i 200,000 Mađara

Sukob Rumunije i KSHS u predjelu Banata (na kraju dvije trećine Rumuniji)

Nejski sporazum

- Vojni poraz
- Abdikacija Ferdinanda i dolazak Borisa III
- Dolazak Zemljoradničkog saveza, pod Stabolijskim
- Sklopljen Nejski sporazum kojim je Dobrudža vraćena Rumuniji
- Sporazumom traženo da se zapadna Trakija prepusti Grčkoj (teško pada Bugarima, gube izlaz na Egejsko more, dok Grčka dobija i Kavalu, Solun) - poraz i teritorijalni gubitci uzrok okretanja ka revizionizmu

Sporazum u Sevru

- Rezultati tajne diplomatije tokom I svjetskog rata rezultirali sporazumima:

Carigradski '15. - Carigrad i Dardaneli pripadaju Rusiji

Londonski '15. - Jugozapadni dio Male Azije dat Italiji

Sajs-Pikoo '16. - Podjela arapskih teritorija

Sen-Žan de Morijen '17. - Italiji dat veliki dio Male Azije

Da je sve ostvareno, Turskoj bi ostao centralni dio sjeverne Male Azije, sa prodorom Grka u Smirni

- Revolucija u Rusiji, 14 tačaka
- Rusija ne dobija moreuze, Italija dobija Dodekanez, Grčka zapad Male Azije
- Povoljna pozicija Venizelosa u isticanju zahtjeva prema Turskoj: vatreni atantista, vojska nije demobilizana
- Sukob Grka i Italijana u vezi Male Azije
- Orlandov bojkot konferencije i iskrcavanje u oblasti Smirne, u Sevru Grcima dodijeljena i istočna Trakija, što je sa Zapadnom Trakijom, koju su dobili od Bugarske, Grču učinilo vlasnikom egejske obale do Carigrada
- Najveći dobitnici ugovora iz Sevra: Britanija i Grčka
- UK učvršćena u istočnom Sredozemlju, ostrva, mandati u Palestini i Mesopotamiji, Kipar, Egipat

- Iz obamrlosti i moralnog klonuća razvija se snažan nacionalistički pokret
- Poniženje iskrcavanjem Italijana u jugozapadnoj Aziji a kasnije i Grka u Smirni
- Turski preporod

- Mustafa Kemal Atatürk - Džordž Vašington moderne Turske
- Vojni zapovjednik u Dardanelima i Siriji, učesnik mladoturske pobune
- Septembra 1919 saziva nacionalistički kongres, koji usvaja "Nacionalni pakt", sa šest načela: samoopredeljenje, ukidanje kapitulacija, bezbijednost Carigrada, nov režim u moreuzima
- Na sljedećim izborima osvaja većinu u Parlamentu
- Okupacija Carigrada saveznika, radi sprečavanja nacionalnog naboja
- Velika narodna skupština 1920 u Ankari, odbaivanje carigradskog režima
- Uspješna diplomatska kampanja Kemala; cilj: izolacija Grka preko sklapanja sporazuma sa Italijanima prvo, pa zatim sa Grcima
- Ubrzo sporazume sklapaju i Francuzi, koji ugovaraju sirijsko-tursku granicu; sa Rusima 1921 sklopljen sporazum, suštinski saveznički
- Obje ugovornice odgovorile su nepriznavanje sporazuma koji bi bio nametnut silom, utvrdile granice na Kavkazu, dogovrile komisiju za režim Crnog mora; Nakon sporazuma, snažna materijalna podrška Rusije TUrčima. Zašto?

- Velika kriza u Grčkoj: Venizelisova odluka za avanturu u Anadoliji; suštinsko opredjeljenje za Megali idea-u
- Metaksasovi memorandumi; briljantne analize nesavladivih poteškoća ka uspješnoj intervenciji u Maloj Aziji: demografski, infrastrukturni, fizičke prepreke; Sa svakim novim prodiranjem, snaga Grčke bi slabila do tačke u kojoj bi Turci stekli prevlast

Metaksas traži ispunjenje dva uslova: Savezničko učestvovanje, i podjela Turske do mjere da Turska nikada više ne predstavlja prijetnju

Unutrašnji problemi: smrt kralja Aleksandra i poraz Venizelosa na izborima

Dolazak Konstantina i rojalista, koji nastavljaju sa avanturama

Operacije u Maloj Aziji počinju 1921 godine

- Stanje grčke vojske
- Početni uspjesi
- Problemi logistike: samo jedna pruga za dostavu materijala iz Smirne
- Kemal namjerno pušta Grke do linije rijeke Sakarije, gdje sa visine ima pregled grčke vojske; Naredba da se kreće na Ankaru i početak sukoba
- Početak demoralisanosti grčkih vojnika; Kemal još uvijek ne napada, već pušta da demoralisanost uništi što je više moguće grčku vojsku; Sljedeći korak: munjevita pobjeda i paljenje Smirne
- Pukovnik Plastiras 1922 formiraju Revolucionarni komitet i traže abdikaciju Konstantina; Dolazak Đorđa II
- Rezultat grčko-turskog rata: konferencija u Lozani

- Konferencija kao dvoboje britanskog predstavnika Kerzona i turskog Ismet paše
- Istočna Trakija vraćena Turskoj zajedno sa Jedrenima; Italija zadržala Dodekanez, Engleska Kipar; Turska oslobođena reparacija
- Glavno pitanje 1923: pitanje moreuza
- Rusija traži zabranu prolaza ratnih brodova, zapadni saveznici ne
- Turska, zarad istočne Trakije, staje na stranu Zapada
- Posebnim ugovorom riješna razmjena stanovništva

- Rumunija posle rata ostala najveća balkanska država, udvostručila teritoriju i stanovništvo; problem su manjine i vakuum moći koji će se pretvoriti u svoju suprotnost u međuratnom periodu u Evropi
- Srbija, procentualno, dobija najviše, utrostručuje teritoriju i stanovništvo; sukob sa Italijom i državno uređenje
- Turska teritorijalno najviše gubi
- Bugarska ostaje jedina revizionistička zemlja na Balkanu

Balkanska politika u međuratnom periodu

1. Kraljevina SHS (Jugoslavija)
2. Rumunija
3. Grčka
4. Bugarska
5. Diplomatska zbivanja 1918-1939

Jugoslavija 1918-1939.

- Pitanje centralizma i federalizma (Slovenija i Dalmacija, Hrvatska-Slavonija, Vojvodina, Bosna i Hercegovina, Crna Gora Srbija)
- Jugoslovenski odbor (habzburški Južni Sloveni, dr Ante Trumbić)
- Krfska deklaracija 1917. (Pašić, Trumbić)
- Zašto Srbija (Pašić) prihvata južnoslovensku koncepciju 1917?
- 1918 – Narodni svet-Korošec, kao dio Narodnog odbora i Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba
- Intervencija Italijana u novo"oslobođene" teritorije SHS i strah od boljševizma
- Ženevska deklaracija: Trumbić, Korošec, Pašić
- Podgorička skupština
- Proglašenje ujedinjenja 1.12.1918.

- Ustavotvorna skupština sazvana 1920.
- Rezultati izbora? Demokrate (P&D) 92 R91 K58 HSS 50
- Najznačajnije stranke HSS i Radikali
- Radikalna stranka osnovana 1881, predvođena Pašićem, prešla put od borbe sa krunom do glavne stranke srpske buržoazije u usponu
- HSS osnovana 1904. od braće Radić, politički predstavnik srpskog naroda
- Komunistička stranka i zabrana 1921. nakon atentata
- Demokratska stranka osnovana 1919 od dvije grupe: habzburški sloveni (Pribićević) i samostalni radikali (Davidović)
- Slovenska ljudska stranka
- Muslimanska stranka (odgovorni za usvajanje Ustava)
- Vidovdanski ustav kao sukcesor srpskog ustava
- Kralj, jednodomni parlament, apsolutna hegemonija kralja u poslovima

- Tri razdoblja političkog obrazca: 1921-1928; 1928-1934; 1934-1941;
- Prevlast beogradskih centralista u svim periodima
- Neograničena vlast kralja nad vojskom posljedica Solunske afere; osnivanje Bele ruke
- Nesposobnost opozicije da se ujedini; Krivac Radić?

Politička borba 1921-1928

Izbori 1923 – R108; HSS 70; DEM52...

Bojkot parlamenta od strane Radića

POkušaj opozicije da smijeni vladu 1924.

KOntakti Radića i Internacionale; Zabrana djelovanja i skupova HSS

Novi izbori 1925: opet dominacija Radikala

Neočekivan obrt: izlazak '25. Radića iz zatvora i koalicija sa Pašićem (Prosveta)

Prihvatanje monarhije i centralizma za okružnu autonomiju

Koalicija manje od godinu dana

Smrt Pašića 1926. I upliv Kralja u politiku

1928. Atentat; 1929. Zavedena diktatura

- Pokušaj iznalaženja rješenja V. Mačeka i kralja Aleksandra bezuspješan; Lična diktatura 6. januara 1929; Ukidanje svih partija
- Diktatura nominalno završena 1931. Godine donošenjem novog Ustava; Ustav legalizacija diktature
- Mijenjanje izbornog zakona: većina na izborima se pretvara u dvije trećine mjesta
- Koncept integralnog jugoslovenstva
- 1934 kraj vladavin crnogorskog unuka
- Na vlasti tročlano namjestištvo: adenka Stankovića i Ive Perovića, Pavle Karađorđević primus inter partes; Uprkos pokušaju pomirenja dva naroda (Puštanje Mačeka iz zatvora) situacija pogoršana sa dva pola: Jugoslovenska nacionalna stranka vs krajnost hrvatskog ustaštva

- 1935. Dolazak Milana Stojadinovića

- Potezi:

Okretanje Sllama Osovina

Puštanje na slobodu desetine hiljada političkih zatvorenika

Tolerisanje aktivnosti HSS

Ublažava pritisak policije

Osnivanje Jugoslovenske radikalne zajednice kao pokušaj Stojadinovića da stabilizuje politiku (Dio Radikalne stranke, Muslimanska stranka, Slovenska ljudska stranka)

Želja Korošca za sklapanjem Konkordata 1937, nakon sukoba objavljeno 1938 da ipak neće podnositi

- Bura oko konkordata iznjedrila ujedinjenju opoziciju
- Izbori 1938: jačanje opozicije, ali nedovoljno
- Usled moguće analogije rušenja Čehoslovačke koristeći sudetske Njemce i Hrvata, formirana vlada Cvetković-Maček
- Hrvatski problem doveden do usijanja
- Demokratizacija ili demarkacija?
- Cvetković-Maček 1939 - određene granice autonomne Hrvatske (27% teritorije i 29% stanovništva, prosvetno-kulturne-upravne ingerencije)

- Komunizam?
- „Mnogi studenti poticali su iz siromašnih seoskih porodica. Njihovi roditelji su s velikim naporima skrpili ono malo novca što im je bilo potrebno da odu u prestonicu i plate upisninu. Pošto bi bili primljeni na univerzitet, ti studenti su preživljavali tako što su zarađivali po koju paru kao vozači tramvaja, kelneri ili perači prozora. Neishranjeni i bolešljivi, iscrpljeni dvostrukim naporom fizičkog i intelektualnog rada oni su počinjali da mrze sistem koji je uzrok njihovih patnji. Upoznati preko svojih nastavnika sa starim načelima slobode, jednakosti i bratstva, oni oko sebe nisu videli ništa drugo sem nepradu, ugnjetavanje i ćutanje. Protesti zbog zloupotreba navukli su na njih progone diktatorskog aparata. Sve ih je to navelo na zaključak da samo revolucionarni metodi i rešenja mogu olakšati sudbinu srpskog naroda i preobraziti Jugoslaviju u pristojnu zemlju...

- Slično ruskim intelektualcima iz sedamdesetih godina XIX veka, koji su sebi stavili u zadatak "povratak narodu" i srpski studenti su se posvetili službi narodu. Pokret je možda patio od izvesnog naivnog i egzaltiranog romantizma, ali je imao ozbiljan uticaj. U zemlji gdje učenost i znanje uživaju ogroman ugled, gdje je seljački sin sa univerzitetskom diplomom smatran u svom selu prorokom, pokret je morao imati moćan uticaj.
- Nijedna od tih tendencija nije se manifestovala na površili političkog života, u manevrisanju političkih stranaka. Ali pod površinom su nastajale nove snage...(Seton-Watson, *Eastern Europe between the Wars 1918-1941*)

Bugarska

- U njoj prvi put uspostavljen zemljoradnički režim i prvi put sproveden zemljoradnički program reformi
- Diskreditacija Ferdinanda zbog ulaska u rat '13 i '15 i dolazak Borisa
- Dolazak Aleksandra Stambolijskog i usvajanje sveobuhvatnog programa reformi
- Činovničko vojnička oligarhija nije poražena, djeluje u mraku do 1923.

- Stambolijski obrazuje vladu 1919, potpisuje Nejski sporazum i zakazuje izbore za '20 na kojima osvaja polovinu mjesta, a četvrtinu komunisti, uspjeh ljevičara
- SPoljna politika zemljoradničke vlade pacifistička i utopijsko-integracionistička
- Približavanje Jugoslaviji i prepreka u vidu VMRO (trn u oku jugoslovenska Makeodnija)
- Razlog za nezadovoljstvo VMRO-a: probugarska politika i reakcija na posrbljavanje Makedonaca (od Petrova se tražilo dabudu Petrovići)
- Podrška Italije VMRO-u i kobni Niški sporazum
- Odnosi sa Grčkom ne toliko srdačni zbog odredbi mirovnih sporazuma da Bugarska ima slobodan prolaz kroz Zapadnu Trakiju i upotrebe jednog dijela luke Dedeagaču

- Nakon dominacije Zemljoravnika na izborima 1923, organizovan državni udar elektorno slabe opozicije
- Planeri atentata: Cankov (Od socijaliste do hitlerovca), gen Volkov i Velčev, Mihailov, Todor Aleksandrov
- Pučisti pridobijaju Kralja i organizju sofijski garnizon za prevrat; bezuspješan odgovor 'čete seljaka' Stamobiljskog; okrutna smrt
- Decenija posle udara obilježena neredima i nasiljem
- Odriježene ruke VMRO-a koji djeluje kao država u državi u petričkoj Makedoniji
- Hronični sukob u VMRO-u između federalista (Makedonija) i centralista (Makedonija u okviru Grčke)
- Vojni udar 1934: pukovnik Velčev

- Razočaran u poredak nastao nakon 1923 saraduje sa kraljem, Canovim u grupom oficira
- Uvođenje diktature 1934 ne i *fašističke*
- Obnavljaju veze sa SSSR-om i nastoje da se pomire sa Jugoslavijom
- Razbijanje VMRO-a
- Dominacija kralja Borisa od 1935 godine preko političkih pojedinaca

Grčka

- Loša situacija nakon I svjetskog rata i grčko turskog rata
- Donekle riješen iredentistički problem
- Neriješeno pitanje oblika vladavina: Venizelos ustavnoj monarhiji daje prednost nad republikom, ali većina liberalne stranke prorepublikanskog stava
- Ideja monarhije i dalje prisutna na Peloponezu
- Posle poraza 1923 uspostavljen revolucionarni režim pod Plastirasem

- Niz inscidenata koji se tiču Grčke

1. 1923. Italija bombarduje Krf

2. Pogranični incidenti sa Bugarskom

3. Sukob oko Jugoslavije zbog izlaska na Egejsko more

4. Sukob sa Turskom oko Patrijaršije i grčke manjine u Carigradu

Unutrašnji sukobi i povratak Venizelosa radi okončanje političke nestabilnosti

Stari Venizelos ni nalik novom venizelosu

Fokus na spoljnu politiku i nezavisnost u pogledu velikih sila

Okrenut saranjom sa zemljama Sredozemlja:

- Pakt o prijateljstvu i arbitraži sa Italijom '28.

- Riješen problem Soluna sa Jugoslavijom: Zona pod suverenitetom Grčke sa ekskluiivnim pravima za Jugoslovene

- Puni diplomatski odnosi sa Bugarskom

- 1919 sporazum Venizelos-Titoni

- Neuspjesi na unutrašnjem planu: kriza, pad Liberalne stranke, uzdizanje rojalista
- 1933 pad republike i diktatura Plastirasa svega na trenutak
- Pokušaj atentata pukovnika Metaksasa na Venzelosa
- Sukob venizelista i rojalista; sprovedenej plebsicita 97% za monarhiju
- Dolazak kralja Đorđa 1935 godine
- Svojevolja Metaksasa i uvođenje diktature 4. avgusta: 1936 do II svjetskog rata

- Metaksas kao Hitler? Revolucija-puč; bez istorijske tradicije i psotavljanje Teologosa Nikoludisa za ministra propagande sa ciljem da nauči narod novoj ideologiji: Grčka je imala tri razdoblja nacionalne veličine:
  - 1. Zlatno doba u V vijeku p.n.e, u vrijeme diktatorske vladavine Periklea iza demokratske fasade
  - 2. Vizantijsko doba, hiljadugodišnji procvat pod carskom autokratijom
  - 3. Metaksasovo doba

Organizacije slične Hitlerjugend, ustoličenje korporativizma, nepopularnost diktature

Nepokolebljiva podrška od kralja

Djelovanje komunista u ilegali --- kraljeva podrška Metaksasu imaće bmerang efekat za kralja

- Ružičasta predviđanja za Rumuniju
- Stečene nove pokrajine
- Industrijska postrojenja
- Prirodna bogatstva
- Istinski masovan fašistički pokret

Ali

- Niska produktivnost, prenaseljenost sela, slaba industrija nemoćna da apsorbuje višak stanovništva, prambiciozne mahinacije Karola

- Zemljoradničke reforme
- Trijumf Karola od tridesetih godina
- Uspon fašističke Gvozdeno garde
- Jedina masovna fašistička organizacija na Balkanu. Razlozi?

Etnički nacionalizam u moru Slovena

Strah od ruskog Kolosa

Antisemitizam

Kornelie Kodrianu: 1927 formira Legiju arhangela Mihaila

Diplomatska zbivanja '18-'41.

Francuski sistem saveza 1920-1927

- Nakon I svjetskog rata Francuska najmoćnija sila u Evropi
- Francuska, a la Bismarskova Njemačka, otpočinje granju saveza
- Rusija nedostupna, jedina opcija novonastale države centralne i istočne Evrope
- Inicijativna preduhitрила Francusku i pošla od ostalih zemalja
- 1920-21 Jugoslavija, Rumunija i Čehoslovačka formiraju Malu antantu, radi onemogućavanja sprovođenja Trijanonskog sporazuma
- Prvi savez sa Poljskom 1921: protivteža Njemačkoj i barijera za Rusiju
- Poljska sa Rumunijom (plašile se revizionističke politike Rusije)
- Francuska sa Malom antantom '24 godine, potpisivanjem ugovora sa Čehoslovačkom, 1926 sa Rumunijom i 1927 sa Jugoslavijom; Neprijatelj novih saveza: Italija

Italijanski sistem saveza 1926-1930.

- Pozicija Italije: sila pobjednica, turski nacionalizam u Maloj Aziji, prozivljenje Vilsona ostvarenju Londonskog sporazuma
- 1922 i čvršća spoljna politika
- Pax mare Nostrum
- 1923 granatiranje Krfa
- Nastojanje da se oslabi francuski sistem saveza, ključna tačka Albanija i podrška revizionističkim snagama na Balkanu
- 1926 Musolini odbacuje jugoslovensko-francuski tripartitirni predlog sporazuma o stavljanju Balkana
- Iste godine sklapa sporazum sa Albanijom, suštinski sada protektorat
- 1934 Rimski protokoli: saradnja sa Austrijom i Mađarskom
- Sporazumi o saradnji i arbitraži sa Rumunijom, Turskom, Grčkom, zašto? Izolacija Jugoslavije

Balkanske konferencije 1930-1933.

- Sporazumima iz 1930ih između Grčke, Jugoslavije i Turske otklonjeni nesporedumi
- Ostali sporovi: Bugarska vs Grčka(Egejsko more i izlaz); Bugarska vs Rumunija (DObrudža); Jugoslavija vs Albanija, Francuska vs Italija + šticienci
- Teška ekonomska kriza '29 navodi na održavanje dvije konferencije, u Varšavi i Bukureštu 1930 između 8 istočnoevropskih zemalja, zajedno sa Bugarskom, Rumunijom i Jugoslavijom s ciljem stvaranja carinske unije
- Inicijativa od grčkih zemljoradničkih pokreta za održavanjem poluzvanične konferencije za uspostavljanje balkanske konferencije
- Održane su četiri: Atina, Carigrad, Bukurešt i Solun. Neuspjeh zbog: Bugarskog odbijanja da prizna granice i tretman makedonskog življa; Suštinski odbijanje da prizna Nejski sporazum, podsticana od strane Italije

Balkanski savez 1934.

- Bez Bugarske, ideja o formiranju bloka balkanskih drava
- Pregovori 1934 u Ženevi i Beogradu
- Četiri sile: Grčka, Italija, Jugoslavija, Rumunija
- Očuvanje granica i zajednička odbrana
- U Ankari oktobra '34. usvajaju Statut Balkanskog saveza: previđeni redovni sastanci Stalnog savjeta Saveza (sastavljen od ministara spoljnih poslova)
- Suštinska razlika Balkanske konferencije i saveza

- 1934-1937 trajalo podrivanje Balkanskog saveza
- Glavni pritisak od oživjele Njemačke
- Zaposijedanje Rajnske oblasti 1936 godine, čime Balkanski savez i Mala antanta bivaju odsječene od Francuske, u istovremeno širenje političko-ekonomskog uticaja Njemačke
- Prvi udarac: ubistvo kralja Aleksandra 1934 godine u Marseju;
- Drugi udarac: Musolinijevo osvajanje Etiopije '35-'36; Ekonomska neisplativost sankcija za YU i ROM; Neefikasnost Lige naroda u odbrani Versajskog poretka
- Treći udarac: Tursko utvrđivanje moreuza
- Četvrti udarac: Smjena Nikolae Tutuleskua i promjena rumunske spoljne politike
- Peti udarac: Spoljna politika Milana Stojadinovića
- Šesti udarac: Italijansko-jugoslovenski sporazum 1937
- Sedmi udarac: 1938 i komadanje Čehoslovačke
- Osmi udarac: Sporazum Njemačke i Rumunije 1938 i ekonomska podređenost
- Deveti udarac: Puna vlast Musolinija u Albaniji
- Deseti udarac nije bio ni potreban

- Nakon kraha balkanskih okupljanja, diplomatska ofanziva Italije i SSSR-a na Balkan
- 1940 SSSR obnavlja veze sa Jugoslavijom
- Početak Komadanja Rumunije: gubitak Besarabije i Bukovine, Mađarska uzima Transilvaniju, Bugarska Dobrudžu